

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

207. Quidam inchoabat copulam cum vxore, & postea ob morbi periculum ex eius consensu se retrahebat, verùm ex hoc aliquando sequebatur pollutio; quæsitum à me duit, an talis actus esset licitus? Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

incipere copulam cum uxore in vase legitimo, & non effundere? Ex part. 3, tr. 6. & Misc. 2. Refol. 94.

RESOL. CCV.

An coniuges etiam sine peccato veniali, ne seminatō nocent saluti, vel ob aliam instam causam possint copulam copulam abrumperē?

Et an hoc non sit peccatum mortale, si coniuges etiam consentiant?

Et an cessante in utroque coniuge pollutionis periculo, non peccet maritus mortaliter, si ceptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat uxore consentiente, aut non rationaliter inuita, dummodo mulier etiam non seminet, alioquin maritus seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur.

Et notatur, cum, qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiam si complex iam seminet: imò etiam si ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatō extra vas. Ex p. 3, tr. 4. Ref. 226. aliàs 227.

§. 1. Hoc non esse peccatum mortale contra Syluestrum verb. debitum. q. 7. & alios, si coniuges consentiant, alibi notauimus, & docent etiam Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sa. r. ma. tr. 9. 3. dub. 6. concl. 3. Paludanus in 4. dist. 3. 1. q. 3. art. 2. cas. 5. D. Antonius p. 3. tit. 1. c. 2. §. 6. Caiet. in 2. 2. q. 154. art. 1. §. ad 2. verò casum Sa verb. debitum, n. 17. Armillanum. 9. & alij.

2. Difficultas est in casu proposito, an adit culpa venialis, & negatiuam sententiam docet Layman in Theol. mor. lib. 3. sent. 4. n. 19. vbi sic asserit Communiter notant Doctores, cessante in utroque coniuge pollutionis periculo, non peccare maritū mortaliter si ceptā copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat uxore consentiente, aut non rationaliter inuita. Imò si iusta causa adit impediendi seminationem, v. g. ob paupertatem, ac multitudinem proles, & nihilominus concubandi ad sedandam concupiscentiam, omnem culpam abesse, si mutuis consensus accedat, dummodo etiam mulier non seminet, alioquin etiam maritus ordinariè seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur. Ita Layman, & ante illum Sanchez tom. 3. lib. 9. disp. 19. n. 3. ita asserens. Vbi causa iusta esset, v. g. ne seminatō nocent saluti, vel coniuges sunt pauperes, & prole abundant, quam non sunt alendo, & habeant similem copulam sine seminatōnis periculo, quo concupiscentiam sedent, nullam inuenio culpam. Ita ille: vnde non erunt damnandi etiam de culpa veniali coniuges infirmi, qui ad sedandam concupiscentiam inciperent copulam, & voluntarie illam minime perficerent, & hic casus frequenter potest accidere.

3. Notandum est tamen hinc obiter eum qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiam si complex iam seminat, imò etiam si ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatō extra vas. Et ratio est, quia omni momento tenerur opus partū abrumperē. Nec refert, quod inde sequatur aliud incommodum quod sit contra naturam generationis, quia illud per accidens, & prater intentionem obuenit. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 3. dub. 6. n. 5. & Sanchez lib. 9. disp. 19. n. 7. licet ipsi contrariam sententiam probabilem esse existiment, sed mihi non placet.

RESOL. CCVI.

An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali Tom. 11.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in aliis eius not. p. 1. m. z.

§. 1. Negatiuam sententiam puto probabiliorem esse per ea quæ adducit Ludouicus de Sancto Iuan in summ. tom. 1. q. 3. art. 3. diff. 5. dub. 1. vbi tamen notat sententiam affirmatiuam esse probabilem. [Porque la copula carnal, y el matrimonio no solamente se ordena à la generacion, mas tambien para remedio de la concupiscentia humana propria, y de la muger: luego la tal copula no sera illicita tenida para este fin, ò a lo menos no sera mortal. Secundo entre los casados no son pecado mortal los tocamientos por feos que sean, siquen la sentencia de muchos, luego la tal copula no sera mortal entre los casados, porque entonces tan solamente tendrà razon de tocamiento feo. Por estas y otras razones no tengo por improbable esta sententia.] Ita ille, qui licet postea ad supradicta argumenta respondeat, ramen vt visum est, affirmatiuam sententiam probabilem esse putat. Sed de hac questione à nobis alibi fufius actum est.

RESOL. CCVII.

Quidam inchoabat copulam cum uxore, & postea ob morbi periculum ex eius consensu se retraheret, verum ex hoc aliquando sequebatur pollutio, quæstio: an me fuit an talis actus esset licitus?

Et an non peccet de nouo qui inchoata fornicatione cum aliqua se retrahit antequam seminet, quamuis propter naturæ impetū semen sit emittendum extra vas naturale; & in eo casu teneatur se retrahere, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur distillare, & eam non consummare: vnde in eo casu pollutio non censetur volita, sed permissa.

Et quid in isto ultimo casu, si femina iam seminauerit, an hoc non obstante non tollat obligationem seminandi; & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius?

Et an peccent coniuges, qui in signum matrimony coniugalis se amplectuntur, si prouideatur sequutura pollutio?

Et ex supradictis pendet decisio multorum casuum circa pollutionem euenientem etiam in vigilia, & c.

Et tandem queritur, an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, vt postea possit eiici? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 37.

§. 1. Respondi affirmatiuè; quia non est peccatum dare operam rei licitæ, & actioni honestæ, quamuis prouideatur sequutura pollutio; dummodo absit periculum consensus, vt erat in casu de quo interrogatus fui: quia tunc pollutio non est in se volita, vt supponitur, neque dici potest volita in causa, quia non tencor illam actionem omittere, ne sequatur pollutio, stante iusta causa. Ergo, & c.

2. Notandum est tamen causam non debere esse necessariam, aut valde vrgentem ad excusandas prædictas pollutiones etiam à veniali: nam si requireretur causa valde vrgens, vel necessaria, cum sint innumere actiones alioquin licitæ, ex quibus solent provenire pollutiones, daretur locus perpetuis scrupulis, & nimis anxietatibus, quod grauissimum foret. Ergo, & c.

3. Hinc Ioannes Præpositus in part. 2. D. Thom. q. 74. art. 10. dub. 1. sic respondet ad casum nostrum: Deducitur neque peccare coniuges, qui propter morbi periculum se retrahunt ab actu coniugalis quam

quamvis propter naturæ incitationem putetur sequutura pollutio. Ita ille.

4. Unde ex eodem principio dicendum est, non peccare eum de nouo, qui inchoata fornicatione cum aliqua, se trahit antequam seminet, quamvis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas naturale. Et eo casu tenetur se retractare, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & non consummare: unde eo casu pollutio non censetur voluta, sed permessa. Nec assentior Præposito *vbi supra*, Thomæ Sanchez in *editione Veneta*, lib. 9. *disp. 19. num. 7.* assentibus contrarium esse probabile, & posse in eo casu sine nouo peccato actum consummari: nec posse fornicationem se retractare, si femina v.g. seminauerit: nam quod vna pars seminauerit, non tollit obligationem non seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius. Vide Lessium *lib. 4. c. 3. dub. 7. n. 55.*

5. Dicendum est igitur ex supradictis ad decisionem multorum casuum, in omnibus euentibus pollutionem euenientem etiam in vigilia ex aliqua actione, ad quam exercendam subest rationabilis causa, non est peccatum, modò absit periculum consensus. Unde ego his diebus consuli non peccare coniuges, qui in signum matrimonij coniugalis se amplectuntur, quamvis prævideatur sequutura pollutio, quia effectus coniugalis est sufficiens causa talem actum exercendi. Vide Azorium *tom. 3. lib. 3. cap. 23. q. 6.* Sicut etiam neque peccarent coniuges in actu coniugali, quamvis ex debilitate vel imbecillitate naturæ, vel alia de causa præter intentionem effluat aliquid seminis extra vas naturale; vel si aduertant reddentes debitum in se vel in alio periculum pollutionis, cum vacent rei illicitæ, ad quam ex iure alterius obligantur.

6. Sed hæc obiter queri potest; an liceat præbere medicinam ad cortumpendum semen, vt postea possit eici. Tomas Sanchez in *editione Veneta*, lib. 9. *disp. 17. n. 15. vel 16.* dicit neminem negaturum fas esse accipere sycupum resolucentem semen in sanguinem aliâque humorem aliis viis expurgandum, ne æger omni modo ad salutem corporis procurandam restituatur. Et hanc opinionem non esse improbabilem tenet Præpositus *supra in part. 2. Diui Thomæ. q. 74. art. 10. dub. 1.* Sed ego puto non licere; quia etiam id repugnat institutioni seminis.

RESOL. CCVIII.

An propter notabile damnum salutis corporis possit coniux negare debitum petenti, etiam si in illo adsit periculum incontinentiæ?

Et an propter ordinarios dolores, quos femina in partu solem pati, possit debitum maritis negare?

Et an possit negari debitum coniugi ebrio?

Idem est de coniuge amente, & furioso, dum tales sunt.

Et quid tamen, si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur; an teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 64.

§. 1. Negatiuam sententiam docet supplementum Gabriælis in 4. *distin. 32. quest. 2. nic. art. 2.* Ledesma de Matrimonio, *quæst. 64. art. 1. dub. 2. conclus. 3.* Vega in *summa tom. 1. c. 78. cas. 3.* & alij. Probat, quia ordo charitatis petit, vt salus corporis postponatur salutis animæ.

2. Sed mihi magis placet opinio Ioannis Maioris in 4. *dist. 31. quest. 1. argum. 1. contra 3. concl. 2.* & San-

chez de Matrimon. *tom. 3. lib. 1. disp. 2. non. 11. et disp. 24. num. 12.* Et ad argumentum contrarium vel si est gratis, is qui subuenire debet, est Præficus: nam potest aliis medijs periculo illi incontinentiæ subuenire.

3. Et ita hanc nostram sententiam præter Doctores alios tenet etiam Ioannes Propositus in 3. *part. D. Thomæ quæst. 6. de Sacram. Matrim. dub. 9. num. 14.* vbi postquam adduxit multos casus, in quibus coniux non tenetur reddere debitum, & præcipue propter graue periculum morbi, aliter. Preteritum in similibus euentibus, pars tenetur debitum reddere, quando saltem in compare est periculum pollutionis. Respondeo negatiue, ita variè quemadmodum enim variis aliis euentibus coniugatus tenetur aliter occurrere periculo incontinentiæ, quam per actum coniugalem, ita & in hoc euentu, cum in illo pars non censetur liberata ab onere reddendi ex alterius condonatione, sed ex ipsa rei natura, quæ ius ei tribuit sibi suæque corporali salutem consulendi non obstante traditione corporis in alterius dominium, quo casu respectu mali alterius permissiue censetur se habere: præteritum tamen considerandum; an subicit malum aliquod extraordinarium; nam propter ordinarios dolores, quos femina in partu solem pati, non possunt debitum maritis negare, vt communiter Doctores docent. Hoc vsque Præpositus.

4. Sed hic obiter querendum est, an negari possit debitum coniugi ebrio. Ad hoc dubium ita respondet Fagundez Decalogi *tom. 1. lib. 6. c. 4. n. 50.* Idem quod diximus de coniuge amente, dicendum est de ebrio & furioso, dum tales sunt: si tamen periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur, tenetur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum. Ita docet Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 23. num. 12. Vega 1. part. sum. capit. 18. cas. 12.* quamvis id mihi durum videatur propter ingentem molestantiam: & ea obligatio in eo casu solum videtur esse de charitate ad vitandum peccatum alterius coniugis, quod non tenetur vitare cum tanto suo detrimento. Ita Fagundez.

RESOL. CCIX.

An licitum sit coniugibus non absolvere copulam, sed illam incipere del. et stionis causa, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit?

Et an si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur, teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum?

Et an licitum sit femina aliquando ex infa causa semen emittere, ne concipiatur?

Et an vxor, vel quacumque alia femina statim post copulam se inuertens, vt semen emittat, ne concipiatur, generet, peccatum mortiferum committit ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset? Ex *part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 57. alias 51.*

§. 1. Negatiue respondet Ludouicus de San Iuan in *Summa, quæst. 6. art. 13. de Sacrament. Matrim. dist. ult. 3.* vbi sic ait: [No es licito tener la copula conyugal, sic quæter derramar simiente. Esta es la conclusion es casi comun, y virtualmente la tienen los que tuuieron la resolution de la duda preceden]

Sup. hoc supra in Ref. 191. & in aliis eius not.

Sup. hoc supra in Ref. 119. §. vlt. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 14. §. His in fine, & in Ref. 15.